

Obliczanie rozwodnionego zysku na jedną akcję

W czym tkwi problem?

Podawane przez jednostkę informacje o rozwodnionym zysku na jedną akcję są rozszerzone w stosunku do informacji o podstawowym zysku na jedną akcję (EPS) o informacje dotyczące np. opcji zamiennych na akcje.

Wpływ na rachunek zysków i strat	✓
Wpływ na bilans	✓
Wpływ na ujawniane informacje	✓
Wpływ na wymianę informacji z interesariuszami	✓

W tym artykule omawiamy jeden z aspektów rachunkowości rozwodnionego zysku na jedną akcję, który może w praktyce sprawiać pewne trudności. Chodzi o to, jak opcje przydzielone w ramach płatności regulowanych akcjami są uwzględniane w kalkulacji rozwodnionego zysku jednostki na jedną akcję.

Kogo dotyczy?

Wszystkich jednostek ujawniających informacje o zysku na jedną akcję.

Co to jest rozwodniony zysk na jedną akcję i dlaczego jest ważny dla akcjonariuszy?

Rozwodniony zysk na jedną akcję uwzględnia wszystkie potencjalnie rozwadniające akcje zwykłe. Potencjalne akcje zwykłe to kontrakty takie jak opcje, które mogą uprawniać posiadacza do otrzymania w przyszłości akcji zwykłych, gdy spełnione zostaną pewne warunki kontraktu. Potencjalne akcje zwykłe uważa się za rozwadniające, gdy mogą spowodować emisję akcji zwykłych za cenę niższą od średniej ceny rynkowej akcji zwykłych pozostających w obrocie w danym okresie.

Informacja o rozwodnionym zysku na jedną akcję danej jednostki jest istotna dla akcjonariuszy, inwestorów i analityków, ponieważ pozwala im mierzyć efektywność i wyniki tej jednostki w całym okresie sprawozdawczym, uwzględniając wpływ potencjalnie rozwadniających akcji zwykłych pozostających w obrocie w tym okresie. Rozwodniony zysk na jedną akcję wskazuje również na wielkość przyszłych zysków do podziału.

Jednostka posiada 1000 opcji pozostających w obrocie o cenie realizacji 1,50 USD. Średnia cena rynkowa za jedną akcję w tym okresie wynosiła 4 USD. Za przewidywane wpływy w wysokości 1500 USD (1000 x 1,50 USD) po aktualnej cenie rynkowej można by kupić 375 akcji. 625 akcji uznano by za rozwadniające i dodano do liczby akcji uwzględnionych w kalkulacji rozwodnionego zysku jednostki na jedną akcję.

Uwzględnienie płatności regulowanych opcjami na akcje w kalkulacji rozwodnionego zysku na jedną akcję

Praktyczne zastosowanie: Jednostki często emitują opcje na akcje i stosują inne płatności regulowane akcjami, jako zachęty dla pracowników. W ramach takich zachęt opcje na akcje lub prawa są przydzielane w zamian za to, że pracownik będzie kontynuował pracę dla spółki przez określony okres. W niektórych przypadkach wymaga się również, aby pracownik osiągnął wyznaczony cel w zakresie wyników i efektywności (np. określony zysk lub wzrost ceny akcji jednostki). Chociaż w takich przypadkach wynagrodzenie zależy od nabycia uprawnień w przyszłości, pracownicze opcje na akcje o ustalonych lub możliwych do określenia warunkach i nieprzydzielone akcje zwykłe trzeba czasami traktować jako „potencjalne akcje zwykłe” w kalkulacji rozwodnionego zysku jednostki na jedną akcję.

Spostrzeżenia PwC: Jednostki powinny przeanalizować stosowane elementy wynagradzania i ustalić, czy powodują one powstanie potencjalnych akcji zwykłych. Na przykład opcje, których nabycie uzależnione jest od świadczenia pracy, są automatycznie uznawane za pozostające w obrocie od daty przydziału i powinny być uwzględniane w kalkulacji rozwodnionego zysku na jedną akcję. Z drugiej strony, jeżeli nabycie uprawnień do opcji uzależnione jest od wypełnienia warunku dotyczącego efektywności, ogólną zasadą jest uwzględnienie potencjalnych akcji zwykłych w kalkulacji rozwodnionego zysku na jedną akcję na podstawie liczby akcji, które zostałyby wyemitowane, gdyby koniec okresu sprawozdawczego był równocześnie końcem okresu obowiązywania warunku. Innymi słowy, jeżeli warunek miałby być spełniony na koniec okresu sprawozdawczego, opcje należałoby uwzględnić w kalkulacji rozwodnionego zysku na jedną akcję. Na przykład:

- Jeżeli warunek dotyczący wyników oznacza osiągnięcie określonego poziomu zysku, i poziom ten musi być utrzymany przez cały okres nabywania uprawnień, opcje są uwzględniane w kalkulacji rozwodnionego zysku na jedną akcję wtedy, gdy ten poziom zysku został osiągnięty w dniu bilansowym (pomimo tego, że musi być utrzymany przez resztę okresu nabywania uprawnień).
- Jeżeli liczba akcji, które mają być wyemitowane w przyszłości zależy od ceny rynkowej akcji jednostki w określonym terminie w przyszłości, rozwodniony zysk tej jednostki na jedną akcję powinien odzwierciedlać cenę akcji na koniec okresu sprawozdawczego. W wielu przypadkach przydział jest

uwarunkowany utrzymaniem średniej ceny akcji po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Jednostki dokonujące takich przydziałów muszą ustalić, czy średnia cena akcji w okresie (w oparciu o średnią za okres, który się skończył) spełnia wyznaczony przez pracodawcę cel.

- Jeżeli w następnym okresie zysk/cena akcji spadnie, przez co cel nie zostanie osiągnięty, opcji nie należy uwzględniać w kalkulacji rozwodnionego zysku na jedną akcję za ten okres. Zysku na jedną akcję za poprzedni okres nie należy ponownie przeliczać.

Jak należy uwzględnić płatności regulowane opcjami na akcje w rozwodnionym zysku na jedną akcję?

Praktyczne zastosowanie: Niektóre jednostki nie są pewne, jak stwierdzić, czy opcja przydzielona w ramach płatności regulowanych akcjami ma charakter rozwadniającego.

Spostrzeżenia PwC: Aby ustalić, czy przydzielone opcje są rozwadniające, jednostka powinna rozważyć korzyści, jakie uzyska z opcji. W przypadku płatności regulowanej akcjami należy wziąć pod uwagę dwa elementy: i) cenę realizacji opcji; oraz ii) korzyści z przyszłej pracy danego pracownika. Drugi z tych elementów zostanie odzwierciedlony w kosztach płatności regulowanej akcjami, które zostaną wykazane przez pozostały okres nabywania uprawnień.

Jednostka powinna również wiedzieć, że przydzielone opcje będą coraz bardziej rozwadniające w miarę

Korzystając z powyższego przykładu przyjmijmy, że okres nabywania uprawnień do opcji wynosi trzy lata, a ich wartość godziwa na dzień przydziału wynosi 3 USD. Oczekiwane wpływy na koniec pierwszego roku powinny wynosić 3,50 USD na jedną opcję (cena realizacji 1,50 USD + nieodpisana w koszty wartość 2 USD). Za przewidywane wpływy w wysokości 1350 USD (1000 x 3,50 USD) można by kupić 875 akcji. W tym przypadku 125 akcji zostałyby uznanych za w pełni rozwadniające.

zbliżania się terminu nabycia uprawnień. Im dłużej opcje pozostają w obrocie, tym większa część wartości godziwej na dzień przydziału zostanie odpisana w koszty, co zwiększa prawdopodobieństwo tego, że opcje staną się rozwadniające (o ile cena akcji nie wzrośnie).

Wiedza | Doświadczenie | Refleksje

Większe znaczenie wartości godziwej w nowym MSSF 7

W czym tkwi problem?

W odpowiedzi na światowy kryzys finansowy, RMSR wprowadziła w tym roku zmiany do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: Ujawnianie informacji”, wymagając od jednostek ujawniania większej ilości informacji o swoich instrumentach finansowych.

Wpływ na rachunek zysków i strat	✓
Wpływ na bilans	✓
Wpływ na ujawniane informacje	✓
Wpływ na wymianę informacji z interesariuszami	✓

Dzięki tym zmianom użytkownicy sprawozdań finansowych otrzymają więcej informacji o ryzyku związanym z wyceną i stosowanych przez jednostki metodach.

Zmiany dotyczą okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. (są obowiązkowe dla rocznych sprawozdań finansowych za okresy zakończone w grudniu 2009 r.).

Kogo dotyczy?

Wszystkich jednostek, które wyceniają przynajmniej jeden ze swoich instrumentów finansowych w wartości godziwej. Instrumenty finansowe powszechnie wyceniane w wartości godziwej obejmują inwestycje w notowane papiery wartościowe, papiery typu private equity, skarbowe papiery wartościowe, obligacje skarbowe, wszystkie instrumenty pochodne (np. swapy procentowe) i złożone zobowiązania finansowe.

Na czym polegają najważniejsze zmiany w MSSF 7 i w jaki sposób zmieniają one obecną praktykę

Wszystkie instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej w bilansie muszą być klasyfikowane według nowej trzystopniowej hierarchii wartości godziwej (zob. ramka na następnej stronie). Poziom w hierarchii wartości godziwej decyduje o tym, jakie informacje jednostka musi ujawnić o danym rodzaju instrumentu finansowego. Hierarchia ma pomóc użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumieć sposób określania wartości godziwej przez jednostkę oraz ocenić wiarygodność wszelkich przyjętych szacunków i założeń. Hierarchia określa, które założenia, szacunki i inne dane wejściowe wynikają z obserwacji rynku (i w związku z tym są bardziej obiektywne), a które nie wynikają z obserwacji rynku (i dlatego są bardziej subiektywne).

Wprowadzenie nowej hierarchii wartości godziwej

Poziom 1. Ceny notowane na aktywnych rynkach dla identycznych aktywów i zobowiązań. Dane wejściowe (czyli założenia i inne szacunki) stosowane do wyceny instrumentu finansowego są łatwo dostępne na rynku i zazwyczaj można je uzyskać z wielu źródeł. Przykłady obejmują akcje notowane na giełdzie, obligacje skarbowe znajdujące się w aktywnym obrocie i obligacje korporacyjne notowane na giełdzie.

Poziom 2. Wartość godziwa oparta o możliwe do zaobserwowania dane rynkowe. Wszystkie istotne dane wejściowe wykorzystywane do wyceny instrumentu finansowego są możliwe do zaobserwowania na rynku albo bezpośrednio (np. są to ceny) albo pośrednio (np. są to informacje wynikające z cen). Takie dane wejściowe muszą być możliwe do zaobserwowania zasadniczo przez cały okres życia instrumentu finansowego. Mogą to być np. nienotowane obligacje korporacyjne, dla których dostępny jest rynkowy rating kredytowy, lub obligacje skarbowe nie będące w aktywnym obrocie.

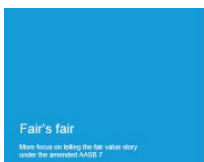
Poziom 3. Wartość godziwa oparta o dane rynkowe, które nie są możliwe do zaobserwowania na rynku. Dane wejściowe wykorzystywane do wyceny instrumentu finansowego nie są oparte o możliwe do zaobserwowania dane rynkowe. Dotyczy to np. niektórych długoterminowych opcji stopy procentowej, długoterminowych walutowych instrumentów pochodnych i nienotowanych instrumentów kapitałowych, których wycena oparta jest o prognozy finansowe kierownictwa.

Oprócz ujawnienia poziomu instrumentu finansowego w hierarchii wartości godziwej, jednostki muszą ujawnić następujące informacje o każdej klasie instrumentów finansowych:

- i. Wszystkie istotne transfery między poziomem 1 i 2 w hierarchii i przyczyny tych transferów;
- ii. Przyjęte zasady rachunkowości w zakresie rozpoznawania ewentualnej różnicy na dzień transakcji między ceną transakcji a wartością godziwą instrumentu finansowego określoną za pomocą techniki wyceny („zysk lub strata na dzień 1.”); oraz
- iii. Jeżeli wycena w wartości godziwej mieści się na 3. poziomie hierarchii:
 - uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia.
 - jeżeli wartość godziwa uległaby znacznej zmianie w przypadku zastosowania alternatywnych zasadnie możliwych założeń, jednostka musi ujawnić ten fakt, wpływ tych zmian, oraz sposób wyliczenia takiego wpływu.
 - kluczowe założenia i szacunki (np. dotyczące kwot spłacanych przed terminem, stóp procentowych czy stóp dyskontowych).

Zmiany do MSSF 7 rozszerzają również zakres ujawnień wymaganych w odniesieniu do ryzyka płynności jednostki, przede wszystkim w zakresie instrumentów pochodnych, gwarancji finansowych i aktywów finansowych posiadanych przez jednostkę.

Spostrzeżenia PwC: Ukryta szansa dla kierownictwa (plus nowe wskazówki od PwC)

Omawiane zmiany dają kierownictwu możliwość oceny i udoskonalenia stosowanych metod i technik wyceny w wartości godziwej. Spodziewamy się, że nowe wymogi w zakresie ujawniania informacji spotkają się ze szczególnym zainteresowaniem ze strony organów odpowiedzialnych za kontrolę i nadzór, takich jak komisja rewizyjna i Zarząd, a zatem kierownictwo musi dogłębnie przeanalizować wpływ stosowanych metod wyceny wartości godziwej i przyjmowanych założeń na działalność. Aby uzyskać pomoc w zastosowaniu tych zmian w swojej działalności, mogą Państwo zamówić egzemplarz nowego poradnika zatytułowanego *Fair's fair - More focus on telling the fair value story under the amended IFRS 7* wysyłając email na adres ifrs.communications@au.pwc.com.